

KJJK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: eesti keel ja kirjandus Õppeaine: kirjandus
Kooliaste: III	Klass: 8. kl Tundide arv nädalas: 2 t
Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused)	
<p>Kirjanduse õppeaine aluseks on eri liiki ja žanris kirjandusteosed, sealhulgas tüvitekstid või nende katkendid nii eesti kui ka maailmakirjandusest. Sellest johtuvalt saab ainetundides kasutada erinevaid lugemisviise ja -mudeleid, kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste. Ainetundides saab tekste siduda eesti kultuuri erijoontega ning võrrelda eesti kultuuri teiste kultuuridega.</p> <p>Õpilasel on võimalus leida endale iseseisvalt sobivat lugemisvara, põhjendada oma valikut, tutvustada loetud raamatut ja selle autorit ning jagada kaaslastele lugemiskogemusi. Õpilane saab võrrelda kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi.</p> <p>Kirjandustundide ülesanne on õpetada õpilast leidma teose teema, peamõtte, kesksed probleemid, põhjuse ja tagajärje seosed ning arutleda põhisündmuste üle. Õpilane iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid, analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni. Kirjandusteoseid on võimalik dramatiseerida, nende põhjal koostada dialooge ning monolooge. Õpilane saab koostada ja esitada loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutades selleks esitlustarkvara.</p> <p>Kirjandustunnid võimaldavad õpilasel aktiivselt osaleda arutelus ning õpetavad selget ja sobivat väljendusoskust, rikastades õpilase sõnavara ning andes võimaluse kasutada kujundlikke väljendeid ja erinevaid kõne- ja lausekujundeid. Suulises ja kirjalikus väljenduses kasutab õpilane korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid. Suulises ja kirjalikus tekstiloomes on võimalik kasutada rahvaluule elemente.</p> <p>Õpitulemused (sh üldpädevused) Õppesisu</p>	

Õpilane oskab:

- klassikaaslastele tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit; ● jutustada teose sõlmsündmustest;
- leida teksti peamõtet ette antud valikust; ● sõnastada tegelaste probleeme ja kirjeldada tegelastevahelisi põhikonflikte;
- leida tekstist metafoore;
  - seletada vähemalt 5 aja, tähtpäevade või kommetega seotud vanasõna tähendust;

Lugemine:

- lugemise iseseisev eesmärgistamine;
- kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine;
- eesmärgistatud ülelugemine;
- oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine;
- etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine;
- huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine;

- leida tekstist ja seletada õpitud kõnekäände;
  - leida teosest kompositsioonelemente; • kirjutada teose põhjal omaloomingulise töö. •
- Õpilane on läbi lugenud vähemalt neli tervikteost (raamatut) ning oskab esitada peast vähemalt ühe luuletuse.

Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane:

- austab vaimseid ja kultuuriväärtusi (keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa);
- väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning arendab teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse;
- kasutab sündmuste, nähtuste või seisukohtade erinevate tahkude väljatoomisel rollimängu, dramatiseeringut, diskussiooni, väitlust, intervjuud vms;
- tähtsustab kirjalike tööde korrektset vormistamist nii paberkandjal kui ka arvutis.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane:

- on haaratud klassivestlustesse, paaris- ja rühmatöösse;
- kuulab eesmärgistatult kaasõpilasi ja õpetajat;
- tegutseb kuuldu põhjal, annab kuuldule hinnanguid;
- arendab suulist vestlust ja avaldab arvamust;
- peab kinni rühmasisestest kokkulepetest ja käitumismallidest.

Enesemääratluspädevus

Õpilane:

- analüüsib ja kirjeldab ennast ja teisi, annab

- loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele;
- lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele;
- koolis soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine (analüüsiks vajalike tekstilõikude märkimine, tsitaatide väljakirjutamine jms);
- käsitletava teemaga seotud teabetekstide eesmärgistatud lugemine.

Jutustamine:

- loo jutustamine erinevast vaatepunktist; • loo kokkuvõtlik jutustamine;
- loo jutustamine uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamisega;
- teose pöördelistest sündmustest ja põhikonfliktist tekkepõhjusest jutustamine ning konfliktile lahenduse otsimine;
- teose ajaloolistest taustasündmustest jutustamine;
- traagilise loo muutmine koomiliseks;
- koomilise loo muutmine traagiliseks;
- luulevormis teose (nt ballaadi) sündmustiku ümberjutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad oskused:

- küsimuste koostamine (fakti- ja järeldamisküsimused, fantaasiaküsimused); • küsimustele vastamine tekstilõiguga (tsitaadiga), teksti fraasidega, teksti toel oma sõnadega, peast;
- teksti kesksete mõtete leidmine;
- teksti teema ja peamõtte sõnastamine; • arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal;
- kokkuvõtte kirjutamine;

<p>edasi enesekohast informatsiooni (omadusi, tundeid, mõtteid, võimeid, käitumist);</p> <ul style="list-style-type: none"> • kujutab sündmusi ja tegelasi skemaatiliselt, kasutades diskussioonivõrku, loo	<ul style="list-style-type: none"> • autori hoiaku ja teksti sõnumi mõistmine ning sõnastamine, illustratiivsete näidete leidmine tekstist; • oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine;
--	---

kaardistamist, sündmuspaiga skeemi, Venni diagrammi vms;

- lööb kaasa töös aktiivõppemeetoditega (rollimäng, dramatiseering, väitlus, suunatud diskussioon jms).

Õpipädevus

Õpilane:

- kaardistab ideid ja kavastab teksti;
- arendab protsesskirjutamise oskust;
- kasutab erinevaid kuulamis- ja lugemisstrateegiaid, nt kaaslase jutu reflekteerimine, kõneleja märguannete tähelepanemine (olulise rõhutamine, näoilmed, žestid), kujutluspiltide loomine (seosed varem kogetuga, antud tegelaste vahel, sündmuspaigates jms);
- teeb märkmeid eesmärgipäraselt (kaart, plaan, joonis, sõnapilv, ajatelg, nimekiri) ja rühmitab infot (tabel, märksõnaskeem vms);
- planeerib efektiivselt oma aega ning püstitab realistlikke eesmärgid.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane:

- arendab teabetekstide abil oskust lugeda teabegraafikat;
- koostab teksti põhjal ajatelge, märksõnaskeemi, mõistekaarti, Venni diagrammi, mandalat jms;
- valib info rühmitamiseks, seoste loomiseks ja üldistamiseks sobivad mudelid;
- teeb skeemide/ kirjutamismudelite järgi loetust kokkuvõtet, kirjeldab ja võrdleb sündmusi/ tegelasi nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- õpilane arutleb, põhjendab ja argumenteerib skeemide/ diagrammide põhjal loogiliselt; • kirjutab põhi- ja järgarve nii sõnade kui ka numbritega, loeb ning kääneb arvsõnu.

- illustratiivsete näidete otsimine tekstist (tsitaatide otsimine, valimine, esitamine, valiku põhjendamine ja tähenduse kommenteerimine);
  - esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal;
- probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine;
- loetu põhjal järelduste tegemine;
  - tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine:

- tegelase analüüs (bioloogiline, psühholoogiline, sotsiaalne, kujundlik aspekt);
- muutuv ja muutumatu tegelane;
- teoses tegelasega toimunud muutuste leidmine;
- kirjanduse tüüptegelased;
- tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga;
- tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs;
- tegelaste käitumise põhjuste analüüsimine;
- sündmuste toimumise aja ning koha kindlaksmääramine;
- tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus;
- pöördeliste sündmuste leidmine;
- sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine; • miljöö kirjeldamine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine:

- kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine;
- kõne- ja lausekujundite (korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse) leidmine ning loomine;
- võrdlus ja metafoor kõnekäändude;
- piltluule kui piltkujundi tõlgendamine; •

<p>Ettevõtlikkuspädevus</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab õppeaasta jooksul endale õpimapi;	<p>regilaulu elementide leidmine autoriluulest;</p> <ul style="list-style-type: none"> • autori keelekasutuse omapära leidmine; • luuleteksti tõlgendamine;
--	--

- aitab korraldada klassi- ja kooliüritusi.

Digipädevus

Õpilane:

- kasutab õppetöös moodsat riistvara (fotoaparaadid, nutitelefonid, tahvelarvutid, diktofonid, arvutid) ettekannete tegemiseks ja loovülesannete juures, nt teksti täiendamisel foto või videoga;
- kasutab kaasaegseid elektroonilisi infootsingutehnikaid;
- kasutab digitaalseid õigekeelsus- ja sõnavaraallikaid;
- koostab ja toimetab tekste tekstitöötlusprogrammides, nt Google Drive'is.

- oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

- Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine:**
- teksti kompositsioonielemendid (sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus);
  - komöödia, tragöödia ja draama tunnused;
  - lavastus;
    - dramaatika mõistete *monoloog*, *dialog*, *vaatus*, *stseen*, *remark*, *repliik* olemus;
  - motiivi olemus;
  - intriigi olemus;
  - müüdi tunnused;
  - soneti, haiku ning vabavärsilise luule tunnused;
  - luule vorm: erinevad riimiskeemid;
  - seiklus-, ulme- ja detektiivromaanide tunnused;
  - robinsonaadi ja utoopia tunnused;
  - reisikirja olemus;
  - usundilise muistendi tunnused.

Esitamine:

- eesmärgistamine (miks, kellele ja mida esitatakse);
- esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine;
- korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon;
- silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga;
- teost tutvustava ettekande koostamine ning esitamine;
- luuleteksti esitamine peast;
- lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina);
- draamateksti esitamine ositi;
- instseneeringu esitamine.

Tekstiloomed:

- seiklus-, ulme- või detektiivjutt;
- haiku või piltluuletus;
- vabavärsiline luuletus;
- näidend;

	<ul style="list-style-type: none"> • proosa- või luuleteksti dramatiseering; • tegelase monoloog; • tegelase elulugu;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • muudetud žanris tekst (nt luuletuse põhjal kuulutus, uudisest jutustus); • lisatud repliikidega tekst; • minavormis lugu; • detailidega laiendatud lugu; • võrdluste- ja metafooriderikas tekst; • ühest ja samast sündmusest lugu traagilises ja koomilises võtmes; • kirja teos autorile; • teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumik; • tsitaadi alusel (moto)kirjand; • kirjandusteose arvustus; • tegelase seletuskiri. <p><i>Terviklikult käsitletavaid teoseid (valik):</i> •</p> <ul style="list-style-type: none"> A. Conan Doyle “Etüüd punases”/ “Baskerville’ide koer” • W. Golding “Kärbeste Jumal” • A. de Saint-Exyperi “Väike prints” • A. Vallik “Mis teha, Ann?” • Üks luulekogu omal valikul • E. Tuule “Sundsvitaja”/ M. Suitso “Hobusehullud”/ M. Sarapik “Õhku joonistatud naeratus” • Kitzberg “Libahunt” <p>Sissevaateid kultuurilukku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • K. Ehin, • L. Meri, • M. Under, • V. Osila (Ida-Virumaa poetess).
--	---

Põhimõisted:

detektiivromaan, dialoog, draama, haiku, intriig, komöödia, kordus, metafoor, isikustamine, miljö, monoloog, motiiv, piltluule, reisikiri, remark, repliik, retooriline küsimus ja hüüatus, riimiskeem, seiklusromaan, sonett, stseen, tragöödia, ulmeromaan, usundiline muistend, utopia, vaatus, vabavärss.

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega

Tänu tekstipõhisele õpetamisviisile on võimalik kirjandust lõimida **kõikide õppeainetega**. Enam kasutame võimalust lõimida eesti keele, inimeseõpetuse ning ajalooa.

Eesti keel: ilukirjanduslike tekstide kasutamine funktsionaalse lugemise arendamiseks.

